

Tizenegymillió könyv Dominique Perrault tornyaiban

Bibliothèque de France: a kutatók és a műkedvelők vizsálya

Forrásaink – bár tavaly még kisszámúak voltak – meglehetősen lelkesedéssel hirdették, jelentették be, kommentálták az új francia nemzeti könyvtár terveit. (A régi Bibliothèque Nationale-hoz képest a neve is új: Bibliothèque de France.) Azóta sokasodtak az ironikus, kérdőjeles megnyilatkozások, aminek azért örülünk, mert mi magunk sem takarékoskodtunk az iróniával, amikor az új könyvtárról hírt adtunk (*Könyvtáros*, 1989/11. szám). Ezúttal az egyik leginkább mérvadó – mármint a művelt közönség számára mérvadó – lap, a *Le Monde* közölt vitriolban sem szűkölködő cikket az új „csoda” kapcsán. Az alábbiakban ezt közöljük teljes terjedelmében.

A közönség tárgyi alapon ítélhet: a leendő Bibliothèque de France (szó szerint: Franciaország Könyvtára) tervét kidolgozó építészek húsz makettjét kiállították a Francia Építészeti Intézetben. A kiállítást a köztársasági elnök nyitotta meg a díjnyertes *Dominique Perrault* jelenlétében. Ám egy helység – Tolbiac – és egy épület kiválasztása korántsem csillapíthatja le azt a vizsályt, mely a mindenekelőtt kutatóknak szánt „összes könyv” és a legtágabb közönséget kiszolgáló médiatár híveit szembeállítja egymással. De a kétszázadik évforduló alkalom a Forradalom építészeti álmainak: a kolosszális méretek kedvelésének, a mértéketlen ambícióknak megidézésére is, amelyek pápíron maradtak.

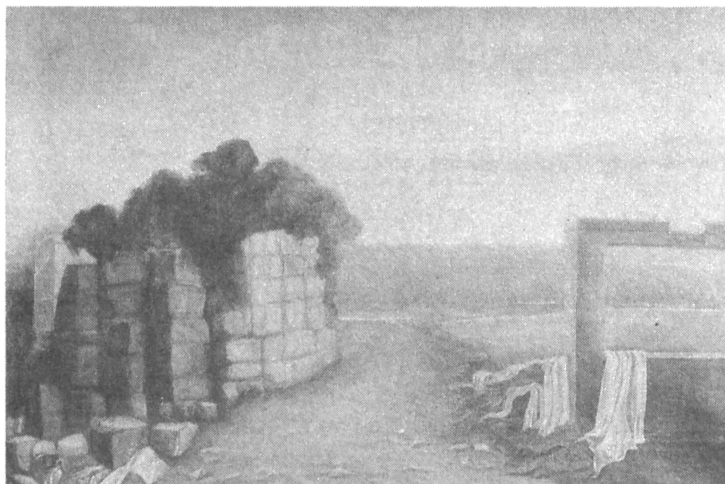
A nagy munkák díjnyertes építészeti terveit szinte valamennyien beleöszültek a kivitelezés kezdetét követő hónapokba. Legalábbis ezt mondják. A problémák, amelyekkel legfiatalabbjuknak, a harminchat éves *Dominique Perrault*-nak szembe kell néznie, önként adódnak. Mindenekelőtt azért, mert maga a kezdetben rosszul összefércelt tervezet gyakorlatilag képlekeny. Arról volt szó, hogy a leendő Bibliothèque de France-ban (rövidítését – TGR: úgy mint Túl Grandiózus Bibliotéka – a művelődési minisztérium szigorúan betiltotta) 3–4 millió kötetet helyeznek el. Ma úgy tetszik, ennek háromszorosa hagyja el majd a Richelieu utcai polcokat. Valamennyien Tolbiacba kerülnek? Semmi sem kevésbé bizonyos.

Számos híve van bizonyos mennyiségű alig vagy sohasem keresett mű „silózásának”. Közéjük tartozik *André Miquel*, a Bibliothèque Nationale volt igazgatója, jelenleg az egyetemi könyvtárak felülvizsgálatának megbízottja, valamint *Emile Biasini*, az építésügyi államtitkár. Ezeket a raktárakat Párizs közelében helyezték el. Egy ilyen bunkerbe zárt mű előkeresésének ideje mintegy negyvennyolc óra lenne.

Ez az időtartam a közönséges halandók számára elfogadhatónak tűnik. De egyszerűen fölháborító a hivatásosok számára, akiknek már már vörös posztó az is, ha a várakozási idő meghaladja a két órát – ez a maximum a Bibliothèque Nationale-ban csúcsgyűjtés esetén. A kiváltságosok rigolyái – dörmögik a „műszakiak”.

A történész *Elizabeth Badinter* már több ízben kifejezte ellenvéleményét a „silózással” szemben. Újra megtette ezt, amikor Nancyban megindított egy „legyenek kéznél a könyvek” jelszavú mozgalmat, melynek ő a vezetője. *Föld alá temetik a könyveket, kilométerekre Párizstól!* – kiáltott fel. *Sötétben lesznek, mint a rabok, távol a szemektől és a szívtől.* És hozzáteszi: *Amikor azzal akarnak megnyugtatni, hogy a silózásra kerülő könyvek azok, amelyeket soha senki sem keres, még inkább aggódom. Minden kutató jól tudja, hogy eredményes volt a napja, ha éppen rábukkant mások által még nem ismert forrásmunkákra.*

Ez a vizsály jelentősebb, mint amilyennek

tűnik. Az egyik oldalon állnak a kutatók, akik úgy vélik, hogy egy ilyen könyvtár mindenképp nekik szánt munkaeszköz. A másik oldalon vannak azok, akik szerint a Bibliothèque de France-nak olyan intézménynek kell lennie, mely mindenki számára nyitva áll, a kutatók és a nagyközönség előtt egyaránt. Olyan intézménynek, amelyben nyomtatványokat, de egyúttal képet és hangot is találni. Ez a leendő együttlét máris elborzasztja a papír szerelme-seit.

De ha tizenegymillió könyvnek kell helyet kapnia Tolbiac helységében, vajon elegendő lesz-e az építész által elképzelt négy torony? S az anyag, amelyből megépíteni szándékozik őket – az üveg –, vajon megfelel-e a tárolás maximális követelményeinek, amelyeknek a Bibliothèque de France eleget kell hogy tegyen? Az informatika, ez a minden kommunikációs problémát megoldani hivatott csodaszser, vajon képes lesz-e minden igényt kielégíteni?

Ha föltesszük például, hogy bizonyos köte-tek csak mikrofilmek segítségével lehet hozzáférhetővé tenni, egy kutatónak sohasem adatik meg a lehetőség, hogy öt vagy hat könyvnyi anyagot maga elé helyezhessen. Ez a „tudósko-dók” igényelte „szimultaneitás” csak megmo-solyogtatja a „technokratákat”. Ez utóbbiak „hiúságnak” tekintik az efféle igényeket. Az előbbieket meg azt vetik a szemére emezeknek, hogy még sohasem tették be a lábukat egy könyvtárba. A süketek ilyen párbeszéde folyt a közelmúltban megrendezett Bastille-konfe-

rencián, ahol a történész *Pierre Nora*, a *Le Débat* című folyóirat igazgatója, és *Dominique Jamet*, a Bibliothèque de France létrehozására alakult társaság elnöke csatározott egymással.

Ez a Bibliothèque de France születését követő művészi homály egy szomszédainknál, például Hollandiában és Nagy-Britanniában, kétkedést, sőt gunyoroskodást vált ki. Az angolok, akik Londonban, Saint Pancras mellett építenek új könyvtárat, különösen csipős nyelvűek.

Legyőzzük a békákat. A *Het Parcol* című amszterdami esti lapban olvashatjuk J.-C. *Wesselius* tollából: *A La Manche-csatorna túloldaláról, ahol a britek megosztották saját tapasztalataikat francia kollégáikkal, kétkedéssel szemlélik a francia programot. Akik a párizsi tervezetért felelősek, fensőbbeséges megvetéssel válaszolnak: A British Library egy nagy rakás téglá lesz egy pályaudvar meg egy üzem tözsom-szédságában, mondja Dominique Jamet...* *A britek, továbbra is Dominique Jamet szerint, klasszikus könyvtárat építenek. Ezzel szemben a francia terv maga a modernség. Hát ezt érdemeltük? – kérdezi elhűlve ekkora pimaszságtól a British Library egyik felelőse, aki több ízben elkísérte Dominique Jamet-t Saint Pancras-ba. De a britek meg vannak győződve arról, hogy a jövő nekik ad igazat. Majd meglátjuk, kié lesz az utolsó szó ebben a béka-egér harcban.*

Ám a békáknak, király hiján, van egy elnökük. Ez utóbbi nyitotta meg a Francia Építészeti Intézet kiállítását, amelyen a Bibliothèque de France számára tervet készítő építé-

szek húsz makettjét láthatja három héten keresztül a közönség. Vajon *François Mitterrand*-nak bele kell-e szólnia a vitába? Semmi sem utal erre, még ha ismeretes is a nyomtatott dolgok iránti előszeretete.

Ezenközben *Dominique Jamet* csapatát megerősítette *Jean Gattégno* csatlakozása, aki fölhangzott a *Livre* igazgatásával. Az aggódó kuta-

tók talán olyan tárgyalópartnerre lelnek ennek a Lewis Carroll-specialista, szenvtelen anglicistának a személyében, aki képes kibogozni a csomót, amit Tolbiac jelent.

Emmanuel de Roux

A Le Monde 1989. október 4-i száma alapján fordította Vajda András

Hírek az IFLA életéről

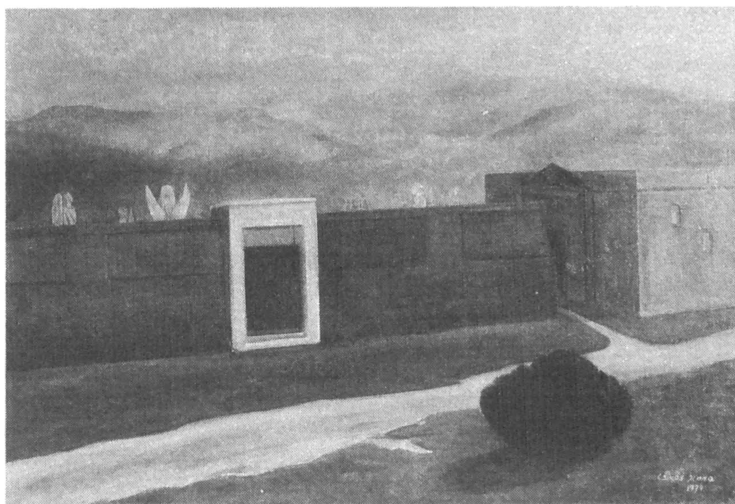
Az IFLA Journal 1989/4. számának hírvivata alapján

Elnézést kell kérnünk az olvasótól, hogy ismét hosszabb kihagyás után kap csak tájékoztatást az IFLA eseményeiről. Valami okból nem érkezett meg ugyanis mindeddig az *IFLA Journal* előző, 1989/3. száma a Könyvtártudományi Szakkönyvtárba, az IFLA magyarországi letéti könyvtárába.

1989. augusztus 21-én nyílt meg Párizsban az IFLA 55. közgyűlése és konferenciája (lásd bővebben *Billédi Ferencné* cikkét a *Könyvtáros* 1990/1. számában). Az első becslések szerint 84 országból mintegy háromezren vettek részt a nagyszerűen és elegánsan megszervezett rendezvényen. (Csak egyetlen mozzanat: az egyik fogadást a Louvre új piramisában adták.) Távoli országok is számos képviselőjüket regisztráltatták (például Japánból ötvenhatot, a Ko-

reai Köztársaságból harmincnyolcat, Iránból huszonnyolcat). A 232 ülésen 162 dolgozatot mutattak be.

A záróülésen *Lionel Jospin* oktatásügyi miniszter szólta a francia könyvtárügy fejlesztési terveiről, kitérve arra, hogy két éven belül megduplázzák az egyetemi könyvtárak költségvetését, tekintettel elmaradásukra. Ezután jelentés hangzott el a konferenciát megelőző egyik szemináriumról (könyvtárközi kölcsönzés és dokumentumellátás), valamint annak határozatairól, majd az általános javaslatokra és határozatokra került sor. (Ez utóbbiakat, mivel többük esetében további lépésekre is sor fog kerülni, csupán tárgyak szerint említjük meg: az oktatási, tudományos és kulturális anyagok importjával foglalkozó firenzei egyez-

mény 40. évfordulója, az irodalmi és információs termékek adóztatása, az iskolai könyvtárak híd szerepe az oktatás- és könyvtárügy között, a szakosztályok, szekciók és kerekasztalok finanszírozásának módszerei, az állandó bizottságok tagjainak megválasztási rendje, a gondolatszabadság és a könyvtárak szerepe, a Dél-Afrikai Köztársaság IFLA-tagságának kérdése, az örményországi földrengés ügyében küldött bizottság státusa.) Elhangzottak az 1990-es stockholmi és az 1991-es moszkvai konferenciára szóló meghívások, s végül az elismerésekre került sor: négy IFLA-érmét és két oklevelet adtak át, *Willem R. H. Kooops*-ot pedig, aki több mint 20 éve szolgálja az IFLA-t, s hosszú éveken át a kiadványi felelős fontos posztján, tiszteletbeli taggá választották.

Az egyes szakmai szervezetek is előterjesztették határozataikat. Így például a Közművelődési Könyvtári Szekció a konferenciát megelőző, az analfabetizmus elleni küzdelemmel foglalkozó szeminárium javaslatai alapján a tennivalókról; a Többkultúrájú Lakosságot Szolgáló Könyvtárak Szekciója ugyancsak egy preszeminárium állásfoglalását támogatta arra vonatkozóan, hogy nagyobb figyelmet kell fordítani a jövőben a helyi és regionális nemzetségek nyelvének és kultúrájának támogatására. A Konzerválási Szekció pedig a savmentes papír alkalmazásáról terjesztett elő ajánlásokat.

E folyóiratszám felsorolja az IFLA mind a 18 letéti könyvtárát (köztük a Könyvtártudományi Szakkönyvtárát is), amelyek 1972 óta megkapják az IFLA valamennyi publikációját. 1989 végére a párizsi konferencia anyagai is hozzáférhetőek lesznek ezeken a helyeken.

A Végrehajtó Bizottság és a Szakmai Bizott-

ság Párizsban tartott üléséről készített rövid tájékoztatókból említést érdemel, hogy húszan pályázták meg a szakmai koordinátor állását (még ketten vannak versenyben), s hogy az IFLA szerződést irt alá az Európai Gazdasági Közösséggel a könyvtárosképzés információs technológiai tartalmának kidolgozásáról.

Hasznos információként kapjuk az IFLA valamennyi szakmai szervezete elnökének és titkárának nevét és címét. (Közöttük egy szovjet, két NDK-s és egy kubai kolléga adatai is megtalálhatók.) A Szakmai Bizottság – amely köztudottan az egyes szakosztályok elnökeiből vagy titkáraiból tevődik össze – névsora a következő: *Ernst Kohl* (Általános Tudományos Könyvtárak Szakosztálya – NSZK), *Sarah Tyacka* (Szakkönyvtárak Szakosztálya – Anglia), *Anne Galler* (A Nagyközönséget Szolgáló Könyvtárak Szakosztálya – Kanada), *Nancy John* (A Bibliográfiai Számbavétel Szakosztálya – USA), *Joachim-Felix Leonhard* (Gyűjteményi és Szolgáltatási Szakosztály – NSZK), *David Clements* (Vezetési és Technológiai Szakosztály – Anglia), *Stephen Roberts* (Képzési és Kutatási Szakosztály – Anglia), *Donald Wijasuriya* (A Regionális Tevékenységek Szakosztálya – Malaysia).

A Szakmai Bizottság *Hope E. A. Clementet* választotta meg elnökeül, aki ebben a minőségében hivatalból a Végrehajtó Bizottságnak is tagja lett.

Az egyéb hírek közül említést érdemel, hogy az UBCIM (Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel és Nemzetközi MARC) magprogramért való felelősséget a Deutsche Bibliothek (Frankfurt am Main) veszi át 1990 áprilisától a British Librarytól. (*P. I.*)

Lapozgató

A cigány kultúra különböző kérdéseinek szentelték a *Kultúra és Közösség* tavalyi négyes számát. A sok teoretikus tanulmány mellett (*A cigány közösségek történeti típusairól, A cigány identitás változásának problémái* stb.) a folyóirat e számában sok olyan írás is található, amelyek közvetlen tanulságok levonására alkalmasak, segíthetik a könyvtárosokat (is), hogy jobban megismerhessék a cigányság

„hozzaállását” a kultúrához, a kulturális intézményekhez, azok általuk ismert vagy elképzelt megtestesítőihez.

Különösen érdekes információkkal szolgál *Balogh Katalin* családi esettanulmánya, a „*Minek a' iskola?*”, valamint *Forray R. Katalin* és *Bódor Jánosné-Pál Jánosné* írásai (*Cigány fiúk és lányok iskolai motivációi és etnikai identitása, Cigány gyermekek az óvodában*).